
УДК 81'367.6

Наталя Кобченко

м. Київ

КАТЕГОРІЙНИЙ СТАТУС ПРОНОМІНАТИВІВ З НАГОЛОШЕНИМ ПРЕФІКСОМ *НІ-*

*Статтю присвячено описові специфіки прономінативів з наголошеною префіксальною морфемою *ні-* на семантичному, синтаксичному, морфологічному й словотвірному рівнях. На підставі зіставлення їхніх категорійних ознак з ознаками інших частин мови обґрунтовано належність цих одиниць до класу предикативних слів.*

Ключові слова: частини мови, прономінатив, предикативне слово, інфінітив, синтаксична функція, безособове речення.

Вектор лінгвістичної думки кінця ХХ — початку ХХІ ст. спрямований у бік розбудови теорії категорійної граматики, що пов'язано з актуалізацією проблеми класів слів — як щодо їхнього складу, так і щодо принципів класифікації. Погляд на частини мови як на граматичні одиниці з міжрівневими ознаками й застосування комплексного критерію (семантичний, синтаксичний, морфологічний та словотвірний) до їх класифікації поставило розв'язок цього питання на реальне підґрунтя. Створено нову теорію частин мови [7], методологічною домінантою якої став функційний підхід.

Проте статус деяких специфічних мовних елементів залишається остаточно невизначеним. Зокрема, йдеться про слова займенникового зразка з наголошеним префіксом *ні-*, що за формальними ознаками розпадаються на так звані займенникові іменники (*нічого, нікого, нічому, нікому* тощо) і так звані займенникові прислівники (*ніде, нікуди, нізвідки, ніколи* тощо). Це й зумовило мету нашої розвідки — з позицій функційної граматики обґрунтувати категорійні ознаки прономінативів з наголосом на

© Н.В. КОБЧЕНКО, 2014

префіксі *ні-* та визначити їхнє місце в системі частин мови. Реалізація цієї мети сприятиме об'єктивному осмисленню ієрархії та складу класів слів, доповнить категорійну граматику відомостями про статус нетипових периферійних одиниць мовної системи, а також полегшить структурний і семантичний аналіз певних синтаксичних конструкцій.

Питання про займенникові елементи загалом цікаве з погляду історії мовознавства, оскільки протягом століття їхнє витлумачення змінилося від окремої частини мови [38; 21; 15; 26] до підкласу в межах чотирьох частиномовних розрядів — іменника, прикметника, числівника й прислівника [7; 8; 11; 22; 28]. Сьогодні теза про те, що об'єднання займенникових слів в один клас можливе лише на підставі лексико-семантичних ознак [6: 258], не викликає заперечень. Попри це їхня стара інтерпретація як окремої частини мови виявилася досить стійкою й відбивається навіть у сучасних граматиках [37; 40; 32]. Наслідком існування різних концепцій частиномовного статусу займенникових слів постають різні потрактування прономінативів з наголошеним *ні-*: їх розглядають або в межах заперечних займенників та прислівників [32; 40], або серед займенникових іменників та займенникових прислівників [7; 8; 11; 22; 28].

Ускладнює проблему ще й той факт, що, описуючи ці одиниці, учені практично не беруть до уваги їхнє наголошення. Проте на ґрунті української мови цей чинник є вкрай важливим, оскільки його ігнорування призводить до об'єднання під одним поняттям суттєво різних явищ, пор.: *Сьогодні на вулиці нічого робити* — *Увесь день Оксана так нічого й не робила*; *Марійці ніколи книжку прочитати* — *Я ще ніколи не читала такої захопливої книжки*. Навіть побіжний погляд на наведені приклади виявляє відмінність семантики та синтаксичних особливостей лексем *нічого* та *нічого*, *ніколи* та *ніколи*. У науковій літературі трапляються поодинокі ремарки щодо цього. Зокрема, в академічній граматиці за редакцією І.К. Білодіда зазначено: «Заперечні займенники *ніхто*, *ніщо* в непрямих відмінках залежно від значення мають подвійний наголос. В інфінітивних безособових реченнях, коли займенник заперечує можливість здійснення дії за браком суб'єкта або об'єкта дії, наголос виступає на частці *ні*: *нічого робити*, *нікому допомогти*, *ні з ким порозмовляти*. При іншому значенні займенника наголос зберігається на корені: *нікого*, *нікому*, *нічого*, *ні з чим*» [38: 294]. П.О. Петрова, досліджуючи стилістичні функції прономінативних слів у поезії Тараса Шевченка, зауважує, що «заперечні займенники *ніщо*, *ніхто* в непрямих відмінках можуть мати два наголоси» [30: 133] та наводить деякі дієслова, з якими вживаються лексеми з наголошеним префіксом [Там само]. Але в цій праці не вибудована чітка диференціація аналізованих прономінативів, і майже повсюдно описувані художні прийоми поета ілюстровані прикладами, у яких представлено й лексеми з акцентованим коренем, і лексеми з наголосом на префіксі. І.Г. Матвіяс, розглядаючи заперечні займенники, відзначає, що від місця їхнього наголосу

залежить характер заперечення синтаксичної конструкції: речення з прономінативами, у яких наголос падає на корінь, є загальнозаперечними, а речення з прономінативами, у яких наголошено префікс *ні-*, є частково заперечними, оскільки в таких побудовах виражено заперечення не дії, а лише «тих умов, тієї ситуації, які потрібні, щоб відбулася дія» [26: 97]. В.М. Ожоган підкреслює, що побутування таких лексем з різним наголошенням «зумовлене диференціацією їх значення і неоднаковою сполучуваністю у тексті» і що прономінативи з наголошеним префіксом «здебільшого взаємодіють із предикатами, вираженими інфінітивами» [28: 30]. Автори «Теоретичної морфології української мови» (2004) у підгрупі узагальнювально-заперечних займенникових іменників розрізняють прономінативи *ніхто́*, *ніщо́* як такі, що «мають усі компоненти відмінкової парадигми», та прономінативи *нічого*, *нікого* як такі, що характеризуються неповною відмінковою парадигмою [7: 202].

З цього випливає, що погляди мовознавців на різнонаголошені прономінативи з префіксальною морфемою *ні-* розходяться щодо визначення їхнього лексичного статусу: деякі вчені кваліфікують їх як одне слово, яке залежно від наголосу має різну семантику, а інші — як різні слова. Логічно виваженою й умотивованою видається друга позиція, згідно з якою це окремі слова з абсолютно різним лексичним значенням, синтаксичними функціями та категорійними ознаками.

Варто зауважити, що на матеріалі російської мови така проблема не постає, бо відповідні лексеми відрізняються не лише наголошенням, а й фонемним складом, пор.: *Ей некому рассказать об этом — Она никому не рассказывает об этом; Евгению некуда обратиться за помощью — Евгений никому не обращается за помощью*. Очевидно, цей факт значною мірою зумовив існування в русистичі ширшого спектру витлумачень природи таких одиниць. Окрім традиційного зарахування їх до сфери заперечних займенників та прислівників [36; 5: 214; 9: 118; 12: 305–306; 44], трапляються такі інтерпретації, як «група безформних слів» [31: 331], «безпритульні займенники» [6: 256], «займенниково-предикативні контамінанти» [34] та «займенникові предикативи» [16: 370–371].

Зважаючи на власні спостереження й аналіз мовного матеріалу, близькими до об'єктивності видаються два останні потрактування. О.В. Ісаченко на підставі подібності «слів на зразок *не́чего*, *не́когда*» до безособово-предикативних за вираженням модальності, здатністю утворювати аналітичні часові форми та синтаксичною функцією визначає їх як займенникові предикативи [16: 370–371]. Досить вдалу спробу встановити частиномовну належність «слів на зразок *негде*» на матеріалі російської мови здійснила свого часу Є.М. Сидоренко [34]. Учена дуже доречно обрала методологію дослідження, побудовану на гетерогенному підході до класифікації частин мови, і, схарактеризувавши ці одиниці за категорійним значенням, способом відображення дійсності, морфологічними й синтаксичними можливостями, кваліфікувала їх як займенниково-предикативні контамінанти. Однак попри те, що ця роз-

відка є важливим кроком у вивченні частин мови й деканонізації формальних принципів традиційної граматики, деякі висновки лінгвіста не витримують критики. Зокрема, важко погодитися з визначенням загальної семантики таких одиниць як заперечної та інтерпретацією синтаксичних залежностей у тих реченнях, де вони функціонують.

Сьогодні необхідність застосування гетерогенної класифікації класів слів не викликає заперечень, оскільки напрацювання науковців у цій царині показують, що частини мови є вузлами взаємодії лексичного, морфологічного, синтаксичного й словотвірного мовних рівнів. За такого підходу, як слушно наголошує І.Р. Вихованець, принципового значення набуває ієрархія критеріїв класифікації, «підпорядкованість їх одному визначальному критерієві» [8: 13]. Мовознавець доводить, що визначальним фактором є семантичний як такий, що «вказує на глибинні семантичні чинники, на яких формуються синтаксичні й морфологічні ознаки слів» [Там само]; далі йдуть синтаксичний, морфологічний та словотвірний. Щоб адекватно визначити категорійний статус прономінативів з наголошеним *ni-*, потрібно схарактеризувати їхні ознаки за кожною позицією цього комплексу критеріїв та зіставити їх із відповідними ознаками займенникових іменників і прислівників.

1. Семантичний критерій. Він охоплює зв'язок слова з позамовною дійсністю, його лексичне та категорійне значення. На перший погляд, очевидним може видатися заперечне значення розглядуваних слів. Однак заглиблення в їхню семантичну структуру показує, що, на відміну від заперечних займенникових іменників та прислівників, у них переважає сема відсутності. Річ у тім, що прономінативи з наголошеним *ni-* виражають не заперечення існування певного предмета, а тільки констатують його відсутність. Щоправда, у цьому разі семантика відсутності передана опосередковано, через заперечення наявності, напр.: *ніде* — немає де — немає місця — відсутнє місце; *нікому* — немає кому — немає особи (суб'єкта чи адресата дії) — відсутній діяч / адресат. Тому загальне значення аналізованих одиниць можна визначити як «відсутність предмета певного типу», наприклад *нічого* виражає відсутність об'єкта дії, *ніколи* — відсутність часу тощо. Семантична специфіка цих прономінативів полягає у тому, що вони називають не одиничну реалію, як інші класи слів, а є знаком ситуації — «хтось/ щось є відсутнім», «когось/ чогось немає». Їхнє ж категорійне значення зводиться до вираження стану, зокрема, стану відсутності.

Деякі мовознавці виокремлюють ще один критерій класифікації частин мови — спосіб відбиття дійсності, згідно з яким уся лексика поділяється на дві групи — слова з номінативним способом відбиття дійсності (мають постійне значення, закріплене за певним звуковим комплексом) та слова з прономінативним способом відбиття дійсності (значення не має постійної закріпленості за певним звуковим комплексом, воно залежить від ситуації) [6: 38; 34: 86]. Але широке розуміння семантичного критерію уможливило залучення цієї ознаки до його

сфери. З огляду на це студійовані одиниці, як не дивно, ближчі до слів з номінативним способом відбиття дійсності, оскільки за звуковим комплексом кожного з них закріплена постійна семантика узагальненої ситуації «відсутність предмета» (діяча, об'єкта, часу, місця, умов тощо). Однак це значення охоплює не називання відсутнього предмета, а лише визначення його типу — вказівку на нього, і цей факт єднає такі слова з прономінативною групою лексики. Отже, аналізовані компоненти перебувають у площині перетину сфер номінативної та прономінативної лексики.

Усе вищезазначене нівелює будь-які підстави вважати прономінативи з наголошеним префіксом *ні-* та відповідні займенникові слова з наголошеним коренем тим самим словом, бо, по-перше, для них характерне абсолютно різне лексичне значення, а по-друге, вони мають різне фонетичне оформлення, адже наголос в українській мові з-поміж інших виконує й смислорозрізнавальну функцію [42: 386]. На відміну від займенникових іменників і прислівників, які вказують на заперечення певної реалії, у семантиці прономінативів з наголошеною префіксальною морфемою *ні-* домінує сема відсутності, й відповідно вони виражають відсутність предмета. За своїм же категорійним значенням — вираження стану — ці одиниці наближаються до слів категорії стану.

2. Синтаксичний критерій. Його реалізацію вбачають у двох аспектах: формально-синтаксичному (конкретна позиція певного компонента в реченні, визначена на ґрунті відповідних синтаксичних зв'язків) і семантико-синтаксичному (характер семантико-синтаксичних відношень, що встановлюються між компонентами речення) [7: 15]. Сферою функціонування аналізованих прономінативів є лише один тип реченневих конструкцій — з обов'язковим інфінітивом у складі, напр.: *Немовби все програли й уже ні на що було грати в «очко»* (І. Багрянний); *Стало душно. Нічим було дихати* (М. Йогансен); *Собачку вночі вовк роздер, то ми тещу й забрали, бо далі вже ніяк було залишати її саму* (Л. Костенко); *Марина зрозуміла, що стояти в черзі за квитком уже ніколи* (М. Іванцова). Мовознавці по-різному визначають синтаксичну функцію прономінативів у таких реченнях і відповідно неоднаково кваліфікують їхній тип, зокрема як: 1) безособові з головним членом, вираженим заперечним прономінативом, який може «розкладатися на заперечення і займенник» [20: 95], та інфінітивом [9: 118–119; 10: 217; 13: 74; 39: 254]; 2) безособово-інфінітивні з головним членом, репрезентованим заперечним прономінативом (або предикативом *немає* і займенниковим словом) та інфінітивом [3: 43]; 3) безособові з головним членом, втіленим у предикативі *немає* або заперечному прономінативі [14: 151; 26: 98–99; 31: 359–361]; 4) інфінітивні, роль головного члена яких відіграє інфінітив, а прономінатив з наголошеним *ні-* виступає керованим другорядним членом [2; 7: 201; 17: 164–165; 29: 49]; 5) інфінітивні, головний член яких (інфінітив) ускладнюється заперечним прономінативом або предикативом *немає* [35: 227–231];

6) двоскладні з підметом-інфінітивом і присудком-прономінативом [25: 168; 41: 291]; 7) синтаксичні фразеологізми [4: 182; 23]. У попередніх дослідженнях, зважаючи на те, що такі побудови є семантично неелементарними та застосовуючи методи дериваційного аналізу, ми показали, що структурну схему таких речень формує прономінатив з наголошеним *ні-*, інфінітив не належить до їхнього предикативного центру, а посідає місце адвербіальної синтаксеми мети [18; 19]. У процесі перерозподілу семантико-синтаксичних відношень і перебудови синтаксичних зв'язків, які супроводжують деривацію, інфінітив з центральної предикативної позиції підрядної частини вихідного речення переміщується у валентно незумовлену позицію адвербіальної синтаксеми похідного речення, пор.: *Нічого й на базар винести!* (Дзеркало тижня. — 2009. — № 5) ← *Нѣ єсть чого винести на базар* ← *Нѣ єсть речі, щоб їх винести на базар*. Специфіка цих конструкцій полягає в тому, що предикат підрядної частини, транспонуючись у детермінантну зону похідного речення, ще й перетягує за собою залежну синтаксеми, а оскільки вона співвідноситься з тим самим денотатом, що й об'єктна синтаксема при предикаті головної частини, то відбувається їх злиття. У похідній побудові новоутворена субстанційна синтаксема посідає позицію об'єкта відсутності, проте її морфологічний вияв позначений впливом інфінітива. На наступному етапі відбувається лексикалізація заперечної частки *нѣ*, дієслова *єсть* і займенникового іменника чи прислівника [3: 305; 4: 187; 10: 219–225; 24: 45; 27: 36; 31: 361]. Особливістю такої лексикалізації є те, що вона супроводжується ще й об'єднанням синтаксичних позицій, які посідають слова, залучені до цього процесу. Тобто маємо справу з явищем так званого «міжрівневого злиття», або «міжрівневої лексикалізації», яке полягає в тому, що об'єднання кількох компонентів та утворення нової лексеми (лексичний рівень) тягне за собою взаємонакладання їхніх синтаксичних позицій в реченні й виникнення нової синтаксеми (синтаксичний рівень). Зокрема, у розглядуваних реченневих структурах після лексикалізації заперечної частки *нѣ*, дієслова *єсть* і займенникового елемента відбувається контамінація предикатної та об'єктної позицій, унаслідок чого постає нова синтаксема — з предикатно-об'єктним значенням.

У цьому контексті цілком умотивованим видається погляд на природу прономінативів з наголошеним *ні-* Ю.Д. Апресяна. Лінгвіст вводить у граматику термін «синтаксичний агломерат», розуміючи під ним «сполуку слів, що позбавлена внутрішньої синтаксичної структури, але завжди вимовляється як одне ціле» [1: 73]. Визначальними ознаками синтаксичних агломератів, за його концепцією, є відсутність безпосереднього синтаксичного зв'язку між компонентами та «маскування під слова, якими вони насправді не є» [Там само: 74]. На думку науковця, у процесі історичного розвитку такі елементи зазвичай стають повноцінними словами, а поняття синтаксичний агломерат покликане фіксувати початкову стадію перетворення сполуки слів на слово. Застосування

до визначення природи прономінативів з наголошеним *ні-* терміна «синтаксичний агломерат» вважаємо досить вдалим, адже він підкреслює гібридний характер цих одиниць, а його мотиваційним підґрунтям постали діахронійний підхід та принцип синтаксичної похідності.

Щодо прономінативів *нічого*, *нікого* і под., то їхня морфологічна форма, на перший погляд, дає підстави говорити про підпорядкування цих елементів інфінітиву, однак глибше занурення в синтаксичну організацію таких структур виявляє іншу картину. Як показує дериваційний аналіз, валентні залежності між прономінативом з наголошеним *ні-* та інфінітивом відсутні, натомість маємо детермінантний зв'язок між ними: контамінований компонент, що об'єднує в собі предикатну й об'єктну функції, формує структуру речення, а інфінітив посідає невалентну позицію адвербіальної синтаксеми. Загальне значення таких утворень — виражати відсутність узагальненої умови (що позначена прономінативом), необхідної для реалізації мети (на яку вказує інфінітив). А оскільки займенниковий компонент через свої семантичні особливості не здатен конкретизувати відсутню умову, цю функцію перебирає на себе його морфологічний вияв. Звідси випливає, що морфологічна форма прономінатива в таких конструкціях є семантичним маркером, а не засобом формально-граматичного підпорядкування певному компонентові, напр.: *нікого* — відсутність об'єкта, *нікому* — відсутність адресата, *ні з ким* — відсутність співдіяча.

З огляду на це можемо констатувати, що на синтаксичному рівні прономінативи з наголошеним *ні-* виявляють гібридний характер, акумулюючи в собі ознаки предикативної та об'єктної синтаксем у структурі безособового речення, а їхні валентні властивості передбачають лівобічну позицію для суб'єктної синтаксеми, яку зазвичай заповнює давальний відмінок, напр.: *Мені нічого бентежитись, що на пероні з'явився сторож з мітлою* (І. Вільде); *Нам спиняться ніколи* (П. Мовчан); *Українське суспільство демонструє готовність до активних організованих дій, яким владі нічого протиставити, окрім міліцейських щитів* (Укр. тиждень. — 2011. — № 36). Виняток становить лише лексема *нікому* в значенні «відсутність суб'єкта», валентна рамка якої не передбачає субстанційних синтаксем, напр.: *І щоб ми не зіткнулися з ситуацією, коли нікому працювати в виборчих комісіях* (Укр. правда, 10.08.2013). Що стосується інфінітива, то його позиція в структурі речення, хоча й валентно незумовлена, все-таки є облігаторною, бо без нього речення втрачає одну зі своїх визначальних ознак — виражати повідомлення й бути комунікативною одиницею, пор.: *На роботу не йти, але й дома робити нічого* (П. Вольвач) — **На роботу не йти, але й дома нічого*.

Також варто зазначити, що під час розгляду прономінативів з наголошеним префіксом *ні-* вчені говорять про їхнє модальне значення неможливості [2: 42; 10: 216–217; 16: 370]. Але якщо розглядати семантичну структуру таких одиниць поза контекстом, сему модальності виявити важко. Тому виваженішою є позиція дослідників, які наполягають на

синтаксичній зумовленості модального значення аналізованих прономінативів [43: 65] чи на його вираженні конструктивним способом [44: 81]. Адже студійовані прономінативи як такі передають відсутність певного предмета, і лише в поєднанні із називанням мети, для реалізації якої необхідний цей предмет, виникає семантичний відтінок неможливості (інколи небажаності), пор.: *нікуди* — відсутність місця і *Зрозуміло, що відступати нікуди* (Ю. Андрухович) — неможливість реалізації мети через відсутність місця; *нічого* — відсутність підстав і *Йому ображатись, звичайно, нічого, хоч — правду кажучи — характеристика така ж жорстока, як і несподівана* (М. Хвильовий) — небажаність реалізації мети через відсутність підстав для цього. З цього випливає, що прономінативи з наголосом на префіксі *ні-* лише в комплексі з інфінітивом надають реченню модальності неможливості (інколи небажаності), специфіка якої полягає у тому, що завжди вказана причина цієї неможливості.

Отже, якщо заперечні прономінативи з наголосом на корені в структурі речення можуть виконувати функції різних синтаксем (субстанційної, предикатної, атрибутивної, адverbіальної), то прономінативи з наголошеним *ні-* спеціалізуються лише на вираженні предикативної синтаксеми, яка внаслідок зрощення двох реченневих позицій містить у собі об'єктний відтінок. Окрім того, перші, виконуючи функції другорядних членів, вживаються лише в реченнях із заперечною формою присудка, а другі становлять предикативний центр безособових речень та унеможливають заперечну форму інших компонентів, наближаючись цим до класу предикативних слів. Також, на відміну від звичайних заперечних займенників, аналізовані компоненти в поєднанні з інфінітивом створюють модальну семантику речення.

3. Морфологічний критерій. Він полягає у визначенні специфічних для кожного класу слів морфологічних категорій і парадигм [7: 15]. Аналіз мовної практики свідчить про здатність прономінативів з наголошеним *ні-* утворювати аналітичні форми часу, напр.: *І нікому було то угледіти, бо всі мали якусь іншу пильну роботу, але вона їм не нагадувала про смерть* (М. Матіос); *Роздумувати було ніколи* (О. Ірванець); *Власне поговорити про це йому було ні з ким* (М. Іванцова); *Адже ж він знав, що нам ні з чого буде жити, він знав, що виганяє мене на заробітки в місто, що менші копатимуть коло річки коріння рогози й їстимуть, бо немає хліба* (М. Йогансен); *Мені вже нікуди буде подітися* (Ю. Андрухович); *Міцна оборона — основне. Без неї нам нічого буде протиставити найкращим збірним Європи — Іспанії, Німеччині, Нідерландам* (Країна. — 2011. — №35). З огляду на це можемо говорити про наявність у розглядуваних одиниць часової парадигми (*І такій солідній компанії тут просто нічого робити* (Ю. Винничук) — *І такій солідній компанії тут просто нічого було робити* — *І такій солідній компанії тут просто нічого буде робити*) та способової (*І такій солідній компанії тут просто нічого було б робити* — *І нехай такій солідній компанії тут просто нічого буде робити*), що свідчить про їхню функційну близькість до предикативних слів.

Описуючи морфологічні особливості прономінативів з наголосом на префіксі *ні-*, мовознавці звертають увагу й на їхню відмінкову парадигму, зазначаючи, що вона характеризується відсутністю грамеми називного й кличного відмінків [1: 65; 7: 202; 34: 88–89]. Однак питання про відмінюваність цих лексем становить теоретичну проблему й потребує докладнішого розгляду. Як відомо, словозміна — це творення різних форм того самого слова без зміни його лексичного значення. Якщо ж поглянути на відмінкові форми прономінатива *нікого*, то можна виявити, що деякі з них характеризуються різним лексичним значенням, зокрема, *нікого* означає відсутність об'єкта дії чи стану, напр.: *Фактично ж цей уряд говорить: «Ми знищимо малий та середній бізнес — більше нам нікого доїти»* (Укр. правда, 7.01.2010), *нікому* — відсутність суб'єкта, напр.: *Ми з Мулою слухали все це й раділи, бо нікому тепер нас узайве турбувати* (П. Яценко) або адресата, напр.: *Я не кажу тобі «прощай», бо нікому казати* (В. Сосюра), *ніким* — відсутність об'єкта, напр.: *Цим дітям ніким пишатися, ні з ким* — відсутність співдіяча, напр.: *Мені ні з ким було порадитись. Я так чекала на вас* (І. Вільде), *ні в кому/ ні на кому* — відсутність об'єкта, напр.: *Ні на кому зупинити погляд*. З цього бачимо, що лексичне значення одиниць *нікому* й *ні з ким* (у значенні співдіяча) відрізняється від лексичного значення інших відмінкових форм, що уможливило кваліфікувати ці елементи не членами відмінкової парадигми слова *нікого*, а окремими лексичними одиницями. До того ж, усі ці форми не конче є результатом формотворення певного компонента за визначеним зразком, а цілком ймовірно могли постати одночасно в процесі історичного розвитку мови внаслідок лексикалізаційних процесів. Щодо відмінкової парадигми прономінатива *нічого*, то тут компоненту *нічим* властиві два значення: відсутність об'єкта дії, напр.: *Та тому що торгувати було нічим* (Дзеркало тижня. — 2009. — № 43) та відсутність інструмента або знаряддя дії, напр.: *«Нам нічим розрахуватись, якщо МВФ не протягне нам руку і не заплатить за нас», — зазначив Олександр Шлапак* (Високий замок, 11.11.2009). Цей факт дає підстави говорити про явище омонімії між лексемою *нічим* у значенні знаряддя дії та словоформою *нічим* як виявом орудного відмінка лексеми *нічого*.

Отже, слово *нічого* має всі відмінкові форми, окрім форми називного та кличного відмінків, у формі орудного відмінка воно вступає в омоніміїні відношення з лексемою *нічим* у значенні «відсутність знаряддя дії». Лексемі *нікого* властиві форми родового, знахідного та місцевого відмінків, а в лексемі *нікому*, *ні з ким* та *нічим* (значення «відсутність знаряддя дії») немає відмінкової парадигми. Інші прономінативи з наголошеним *ні-* не відмінюються.

4. Словотвірний критерій. Насамперед слід зазначити, що студійовані прономінативи становлять замкнений клас слів: сформувавшись на певному історичному етапі, він не поповнюється новотворами. Морфемний склад досліджуваних одиниць може свідчити про префіксальний спосіб їхнього творення. Проте словотвірний аналіз на син-

хронійному рівні інколи виявляється незастосовним для пояснення деяких мовних явищ, тому для адекватного відображення механізму творення прономінативів з наголошеним *ni-* треба звернутися до рівня діячності. До того ж, питання про їхнє походження нерозривно пов'язане з питанням про виникнення речень, у яких вони функціують, що було показано під час розгляду синтаксичного критерію. Отож, як було зазначено вище, утворення прономінативів із наголошеним *ni-* дослідники вважають результатом лексикалізації частки *нѣ*, дієслова *єсть і займенникового* компонента [3: 305; 4: 187; 10: 219–225; 24: 45; 27: 36; 31: 361]. У зв'язку з цим вважаємо не зовсім коректним твердження про те, що прономінативи з наголошеним *ni-* членуються на заперечення й займенник, як от: *нікому — немає кому, нічого — немає чого, ніде — немає де* [39: 254; 14: 151; 20: 95], адже лексеми такого зразка не є наслідком злиття предикативного слова *немає* та займенника. Розв'язанню питання про співвідношення речень формально-структурних моделей *немає+Pron+Inf* та *Pron_{neg}+Inf* сприяє звернення до праць О.О. Потєбні [33] та В.Л. Георгієвої [10], що насичені яскравим ілюстративним матеріалом, дібраним з пам'яток XI–XIV століть. Докладний аналіз численних прикладів вживання таких структур у давньоруських літописах, грамотах тощо наводить на думку про два шляхи їх витворення. Побудови формально-структурної моделі *Pronneg+Inf* вишли з давніх речень з предикатом (*нѣ*) *єсть*, напр.: *бысть тоиѣ ноци тепло и дождь рамянь, и не бысть имъ, куда переѣхати*, *Ип.*, 127 — подано за [33: 409]; *Людие же христьянъстии, сущии во граде, бегающе по улицамъ сеmoi овамо... несть где избавление обрести, и несть где смерти убежати, и несть где от остриа мечю укритися* (*Ник.* XI, 77 — подано за [10: 221]). А речення формально-структурної моделі *немає+Pron+Inf*, очевидно, походять від давніх з предикатом *имати*, напр.: *не имамъ, чесо положити прѣдъ нимъ, ив.*, *Лук.*, 11, 6 — подано за [33: 408]; *Сынъ чловѣческый не имать, кѣде главы подѣклонити*, *О. ев.*, *Мат.*, 8, 20 — подано за [33: 408]; *Что глаголеши брате анастасе яко не имамъ чимъ коупити братии требованя* (*Жит. Феод. Усп. сб.*, 68 — подано за [10: 219]). Саме цим можна пояснити функціонування в українській мові більшої кількості структурних різновидів речень з прономінативно-інфінітивним комплексом порівняно з російською. Зокрема, відсутність у російській мові двоскладних утворень з предикатом *мати/не мати* та безособових з предикатом *немає* зумовлена тим, що дієслово *имати* на російському мовному ґрунті практично втратило здатність формувати речення з посесивною семантикою, пор.: *Я маю дім — У меня есть дом* (**Я имею дом*); *Я не маю вільного часу/ У мене немає вільного часу — У меня нет свободного времени* (**Я не имею свободного времени*).

Закінчуючи характеристику прономінативів з наголошеним *ni-* та враховуючи викладені вище міркування, вважаємо за потрібне внести уточнення щодо їхнього кількісного складу в українській мові, тому наводимо перелік цих одиниць:

нікого (має форми родового, знахідного, орудного й місцевого відмінків) — відсутність об'єкта, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Це ж скоро нікого вже буде й проковтнуть!* (В. Симоненко); *Та, власне, й допомоги було чекати ні від кого* (М. Матіос); *Утім не варто засмучуватись, думаючи, що більше нам ніким пишатися* (<http://umoloda.kiev.ua/regions/0/189/0/38025/>); *Адже нам ні в кому більше розчаровуватися, крім як у самих собі* (http://gazeta.dt.ua/socium/grazhdanskoe-obshchestvo-process-neobratim_.html);

*нікому*¹ (не відмінюється) — відсутність суб'єкта, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *...І холодно стало в житті Іванові, як посеред йорданської стужі: дорікати нікому, любити нікому, дбати про нього нікому [...]* (М. Матіос);

*нікому*² (не відмінюється) — відсутність адресата, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *[...] я так розчулилася, що запрагла і собі казки і людини, котра б мені її розказала, але розказати було нікому* (О. Луцишина); *Навіщо було платити «зелені» такому тлумові людей, якщо у нас нагород давати фактично нікому?..* (Post Поступ. — 2012. — № 2);

ні з ким (не відмінюється) — відсутність співдіяча, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Славко лежав дома з високою температурою, а Тоня переймалася проблемами свого чоловіка, інваліда творчого пошуку з тридцятирічним стажем, тож радитись було ні з ким* (Є. Положій); *Про поезію, крім Юри Садовського, Павлу говорити ні з ким* (П. Вольвач);

*нічого*¹ (має всі відмінкові форми, окрім називного й кличного відмінків) — відсутність об'єкта, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Тож не пройшло й двох місяців, як майже всі, причетні до зберігання й реалізації товарів, починаючи від сторожів і закінчуючи Сан Саничем Десяткіним, їздили хай хоч і не на нових, зате закордонних тачках, що на той час, коли людям інколи було ні за що купити сигарет або хліба, нічим заплатити за квартиру або світло, було дуже круто, повірте* (Є. Положій); *Зрештою, якщо подумати, то й пояснювати тут нічого: сплутати слова, значення слів справді й похідного насправді важко* (Дивослово. — 2012. — № 3. — С. 61);

*нічого*² (незмінне) — відсутність мотивації, необхідної для реалізації певної мети, напр.: — *Нічого мені доказувати, — нервово кинув лінгвіст, — бо я тобі все одно не повірю* (М. Хвильовий); *Ізмір — це перлина Малої Азії, з цим сперечатися нічого, та ніхто й не сперечається* (Ю. Андрухович);

*нічим*¹ — (форма орудного відмінка лексеми *нічого*) — відсутність об'єкта, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Зрозуміло, що саме в цих аспектах більшості вітчизняних ВНЗ похвалитися нічим — викладачі завантажені навчальною роботою, а відсоток безробітних випускників престижних вишів в Україні рік від року все зростає* (Укр. правда. 22.12.2009);

*нічим*² — (не відмінюється) — відсутність знаряддя, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Вранці — ніде ні плямки. І похмелитися нічим...* (І. Жиленко); *Йому нічим було витерти сльозу [...]* (М. Матіос);

ніде (незмінне) — відсутність місця, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *Сховатися ніде. Я біжу під дощем* (М. Бриних); *Не може ж вона примусити його швендяти порожнім темним коридором, де ніде навіть присісти* (Л. Клименко);

нікуди (незмінне) — відсутність місця, необхідного для спрямування дії, напр.: *Бронко і собі прискорив ходу, хоч йому нікуди було спішити* (І. Вільде); *Апетит Жанни ще не надто прокинувся, але коли на столику вже стояли дві однакові порції, відступати було нікуди* (М. Іванцова);

нізвідки (незмінне) — відсутність місця, що є джерелом поширення дії, напр.: [...] *мені ждати підтримки нізвідки* [...] (П. Загребельний); [...] *тобто інформацію, окрім невеличкої купки старих газет та журналів та слабозвинутого телебачення, черпати було нізвідки* (Є. Положий);

ніколи (незмінне) — відсутність часу, необхідного для реалізації певної мети, напр.: *ходи, чувак, ходи, кричать на тебе з усіх сторін, стукають у двері, виваляють вікна, — ходи, ніколи роздумувати* [...] (О. Забужко); *Роздала сувеніри, вибачилася, що мало, ніколи було бігати по крамницях* (М. Іванцова);

ніяк (незмінне) — відсутність умов, необхідних для реалізації певної мети, напр.: *Заки Аркадій вирішував, паламар підтюпцем перший вбіг на подвір'я. Завертати було вже ніяк* (І. Вільде); *Жанна завивала по-звірячому і погойдувалася, сидючи на табуреті, а Віра хиталася разом, і ніяк було витирати сльози, які котилися по її тугих щоках* (М. Іванцова);

нінащо (незмінне) — відсутність мотивації, необхідної для реалізації певної мети, напр.: *Йому гірко було в роті, бо вже нінащо було стовбичити й виглядати вітру в полі* (В. Шевчук).

Отже, тотожні, на перший погляд, займенникові одиниці з наголосом на корені й відповідні одиниці з наголошеним префіксом *ні-* за глибшого аналізу виявляють суттєву граматичну неподібність і симптоми належності до різних класів слів. Послідовне застосування до студіювання прономінативів з наголошеним *ні-* комплексного критерію кваліфікації й класифікації частин мови свідчить про такі їхні ознаки: 1) загальна семантика цих одиниць зводиться до вираження відсутності предмета, необхідного для реалізації певної мети, категорійна — до вираження стану відсутності; 2) їхньою синтаксичною спеціалізацією є роль контамінованої предикатно-об'єктної синтаксеми з лівобічною валентністю (окрім компонента *нікому* в значенні «відсутність суб'єкта»), що відкриває позицію для суб'єктної синтаксеми, яку заповнює давальний відмінок, а речення, що вони формують, характеризуються модальністю неможливості або небажаності; 3) усім цим прономінативам властиві граматичні категорії способу й часу, деякі з них (*нічого*, *нікому*) характеризуються неповною відмінковою парадигмою; 4) утворення цих лексем є наслідком лексикалізації заперечної частки *нї*, дієслова *єсть* і займенникового компонента. Усе це дає підстави витлумачувати досліджувані одиниці як предикативні слова з контамінованою синтаксичною функцією предикатно-об'єктної синтаксеми.

1. *Апресян Ю.Д.* Теоретические проблемы русского синтаксиса: Взаимодействие грамматики и словаря. / Ю.Д. Апресян, И.М. Богуславский, Л.Л. Иомдин, В.З. Санников; Отв. ред. Ю.Д. Апресян. — М.: Языки славянских культур, 2010. — 407 с.
2. *Арполенко Г.П.* Інфінитивні речення / Г.П. Арполенко // Арполенко Г.П. Структурно-семантична будова речення в сучасній українській мові / Г.П. Арполенко, В.П. Забеліна. — К.: Наук. думка, 1982. — С. 5–65.
3. *Бабайцева В.В.* Система односоставных предложений в современном русском языке: Монография. / В.В. Бабайцева. — М.: Дрофа, 2004. — 512 с.
4. *Брицын В.М.* Синтаксис и семантика инфинитива в современном русском языке. / В.М. Брицын. — К.: Наук. думка, 1990. — 318 с.
5. *Валгина Н.С.* Современный русский язык: [учеб. для филол. спец. вузов] / Н.С. Валгина, Д.Э. Розенталь, М.И. Фомина. — 5-е изд., перераб. — М.: Высш. школа, 1987. — 480 с.
6. *Виноградов В.В.* Русский язык: (грамматическое учение о слове): [учебн. пособие] / В.В. Виноградов. — М.; Л.: Гос. учебно-пед. изд-во Мин. просвещения РСФСР, 1947. — 783 с.
7. *Вихованець І.Р.* Теоретична морфологія української мови: Академ. грамика української мови / І. Вихованець, К. Городенська; За ред. І. Вихованця. — К.: Пульсари, 2004. — 400 с.
8. *Вихованець І.Р.* Части мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. — К.: Наук. думка, 1988. — 256 с.
9. *Галкина-Федорук Е.М.* Современный русский язык. Синтаксис / Е.М. Галкина-Федорук, К.В. Горшкова, Н.М. Шанский. — М.: Гос. учебно-пед. изд-во Мин. просвещения РСФСР, 1958. — 199 с.
10. *Георгиева В.Л.* О природе и истории отрицательных конструкций типа «нечего делать», «некуда идти» (в соотношении с утвердительными) / В.Л. Георгиева // Исследования по русскому языку. — Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1971. — Т. 451. — С. 212–227.
11. *Горпинич В.О.* Морфологія української мови: [підручник] / В.О. Горпинич. — К.: Академія, 2004. — 335 с.
12. *Грамматика современного русского литературного языка* / Отв. ред. Н.Ю. Шведова. — М.: Наука, 1970. — 767 с.
13. *Гужва Ф.К.* Трудные вопросы синтаксиса и пунктуации: [справочник для учителя] / Ф.К. Гужва. — К.: Рад. школа, 1981. — 255 с.
14. *Дудик П.С.* Синтаксис української мови: [підручник] / П.С. Дудик, Л.В. Прокопчук. — К.: ВЦ «Академія», 2010. — 384 с.
15. *Жовтобрюх М.А.* Курс сучасної української літературної мови / М.А. Жовтобрюх, Б.М. Кулик. — Ч. 1. — 2-е вид., виправл. — К.: Рад. шк., 1961. — 407 с.
16. *Исаченко А.В.* Грамматический строй русского языка в сопоставлении с словацким. Ч. 1. Морфология / А.В. Исаченко. — Братислава: Изд-во Словацкой академии наук, 1954. — 386 с.
17. *Исаченко А.В.* О синтаксической природе местоимений / А.В. Исаченко // Проблемы современной филологии [сб. ст. к семидесятилетию акад. В.В. Виноградова]. — М., 1965. — С. 162–166.
18. *Кобченко Н.* Структурно-семантична типологія речень з прономінативно-інфінитивним комплексом в українській мові / Наталя Кобченко // Українська мова. — 2012. — № 1. — С. 39–51.
19. *Кобченко Н.* Синтаксична організація речень з прономінативно-інфінитивним комплексом / Наталя Кобченко // Наук. записки. — Вип. 105 (1). — Серія: Філологічні науки (Мовознавство): у 2-х ч. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. — Ч. 1. — С. 336–341.
20. *Кулик Б.М.* Курс сучасної української літературної мови / Б.М. Кулик. — К.: Рад. шк., 1965. — Ч. 2: Синтаксис. — 342 с.
21. *Курс сучасної української літературної мови* / За ред. Л.А. Булаховського. — Т. 1. — К.: Радянська школа, 1951. — 519 с.

22. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. — Ч. 1. / І.К. Кучеренко — К.: Вид-во Київського ун-ту, 1961. — 172 с.
23. Личук М.І. Ступені фразеологізації речень: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.10 «Українська мова» / М.І. Личук. — К., 2001. — 16 с.
24. Ломтев Т.П. Об одной конструкции отрицания в современном русском языке / Т.П. Ломтев // Доклады и сообщения филологического факультета. — М.: МГУ, 1948. — Вып. 5. — С. 42–45.
25. Лушай В.В. Заполнение позиционного состава предложения по принципу функциональной эквивалентности: интроспективный анализ в русле экспликационной грамматики / В.В. Лушай. — Донецк: ДонНУ, 2010. — 255 с.
26. Матвіяс І.Г. Синтаксис займенників в українській мові / І.Г. Матвіяс. — К.: Вид-во АН УРСР, 1962. — 131 с.
27. Насенко Г.М. Історична морфологія української мови: динаміка граматичної форми: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Галина Насенко; Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. — 135 с.
28. Ожоган Василь. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови: Монографія / В.М. Ожоган. — К., 1997. — 231 с.
29. Озерова Н.Г. Средства выражения отрицания в русском и украинском языках / Н.Г. Озерова. — К.: Наук. думка, 1978. — 118 с.
30. Петрова П.О. Шевченкове слово та поетичний контекст: використання займенників у поезіях Т.Г. Шевченка / П.О. Петрова. — Харків: Вид-во Харківського держ. у-ту ім. О.М. Горького, 1960. — 155 с.
31. Пешковський А.М. Русский синтаксис в научном освещении / А.М. Пешковский. — 8-е изд., доп. — М.: Языки славянской культуры, 2001. — 544 с.
32. Плющ М.Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія: [підручник] / М.Я. Плющ. — 2-е вид., доп. — К.: Вид. дім «Слово», 2010. — 328 с.
33. Потебня А.А. Из записок по русской грамматике / А.А. Потебня. — М.: Учпедгиз, 1958. — Т. I–II. — 536 с.
34. Сидоренко Е.Н. Особенности семантики и грамматики местоименно-предикативных контаминантов типа *негде* / Е.Н. Сидоренко // Исследования лексической и грамматической семантики современного русского языка. — Симферополь, 1983. — С. 85–94.
35. Слинко І.І. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання: [навч. посібник] / І.І. Слинко, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. — К.: Вища шк., 1994. — 670 с.
36. Современный русский язык: [учебник] / В.А. Белошапкова, Е.А. Земская, И.Г. Милославский, М.В. Панов; Под ред. В.А. Белошапковой. — М.: Высш. школа, 1981. — 560 с.
37. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Синтаксис: [підручник] / А.К. Мойсієнко та ін.; Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. — К.: Знання, 2010. — 374 с.
38. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / [за заг. ред. І.К. Білодіда]. — К.: Наук. думка, 1969. — 582 с.
39. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис / [за заг. ред. І.К. Білодіда]. — К.: Наук. думка, 1972. — 515 с.
40. Сучасна українська мова: [підручник] / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевченко та ін.; За ред. О.Д. Пономарева. — 4-те вид. — К.: Либідь, 2008. — 488 с.
41. Тимофеев К.А. Об основных типах инфинитивных предложений в современном русском литературном языке / К.А. Тимофеев // Вопросы синтаксиса современного русского языка. — М.: Учпедгиз, 1950. — С. 257–301.
42. Українська мова: Енциклопедія. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.Б. Бажана, 2004. — 824 с.
43. Шкіцька І.Ю. Реалізація суб'єктивно-модальних значень у структурі безособово-інфінітивних речень сучасної української мови: дис. ...канд. філол. наук: 10.02.01. — українська мова. / Шкіцька Ірина Юріївна. — Х., 2004. — 177 с.

44. Шутун Е.В. Структура, семантика и текстообразующие функции безлично-инфинитивных предложений: дис. ...канд. филол. наук: 10.02.01. — русский язык. / Шутун Елена Викторовна. — М., 2008. — 173 с.

Статтю отримано 28.03.2014.

Natalia Kobchenko

Kyiv

CATEGORY STATUS OF THE PRONOMINATIVES WITH THE STRESSED PREFIX *NI-*

The paper deals with the description of peculiarity of the pronominals with stressed prefix *ni-* on the semantic, syntactic, morphological and word-formative levels. Their category features have been compared with the category features of the other parts of speech. The applicability of these units to the class of predicative words has been proved.

Keywords: parts of speech, pronominal, predicate word, infinitive, syntactic function, impersonal sentence.

Мовна мозаїка

САНКЦІЇ ДО (ЩОДО, СТОСОВНО)..., САНКЦІЇ ПРОТИ..., САНКЦІЇ ДЛЯ...

Реакція світової спільноти на дії Росії в неоголошеній війні на Сході України спричинила активне використання слова *санкції*, яке в тлумачних словниках української мови та словниках чужомовних слів зафіксоване з багатьма значеннями. Нині його вживають зі значенням 'захід впливу, який використовують до країни, що не виконує міжнародних угод, порушує міжнародні правові норми'. Політики, високопосадовці, журналісти, громадяни України наполягають на застосуванні санкцій, насамперед економічних, фінансових тощо, країнами Євросоюзу до окремих банків, впливових осіб Росії та до Росії як держави. Тих, на кого поширюють ці санкції, визначають різними прийменниково-відмінковими формами, серед яких: *санкції до...*, *санкції щодо...*, *санкції стосовно...*, *санкції проти...* та ін. Зазначені форми зумовили дієслова *застосовувати*, *запроваджувати*, бо вони поєднуються в українській мові з прийменниковим родовим відмінком іменників. Зокрема, форма *санкції до...* означає особу або предмет, яких стосується запропонована дія. Її використовують переважно тоді, коли йдеться про санкції (економічні, фінансові), які планують застосувати до окремих банків чи бізнесменів (напр.: *ЄС застосував санкції до близьких Путіну бізнесменів* (Українська правда, 30.07.2014); *ЄС запровадив економічні санкції до п'яти російських банків* (Дзеркало тижня, 31.07.2014). і зрідка — до певної країни (напр.: *Незабаром будуть застосовані жорсткіші санкції до Росії* (Українське радіо).

Форми *санкції щодо...*, *санкції стосовно...* та *санкції проти...* поєднуються здебільшого з назвою країни або її столицею, але мають свої значеннєві відтінки: перші дві означають, якої країни вони стосуються (напр.: *Країни ЄС з понеділка повернуться до санкцій щодо Росії* (Українське радіо); *Досі не погоджені санкції стосовно Росії* (Українське радіо), третя передає це значення з виразним відтінком спрямування проти певної країни, від якої за допомогою запропонованих обмежень чи заборон мають намір захиститися або й знищити її (напр.: *Обама пригрозив накладити вето на нові санкції проти Ірану* (Дзеркало тижня, 13.01.2014); *ЄС може сьогодні ухвалити нові санкції проти Росії* (День, 30.08.2014); *Американці та європейці підтримують санкції проти Росії...* (Україна молода, 12 — 13.09.2014); *61 % мешканців Євросоюзу підтримують запровадження жорсткіших санкцій проти Росії* (Україна молода, 12 — 13.09.2014).

Зрідка вживають форму *санкції для...*, якою увиразнюють призначення санкцій, пор.: *У Брюсселі триває обговорення санкцій для Росії* (Україна молода, 12 — 13.09.2014).

Отже, усі прийменникові форми із словом *санкції*, уживані в українських засобах масової комунікації, правильні. Вони розрізняються за своїми значеннєвими відтінками: *санкції до...*, *санкції щодо...*, *санкції стосовно...* вживають тоді, коли потрібно зазначити, кого стосуються запропоновані дії (обмеження чи заборони); *санкції проти...* — коли треба увиразнити каральне спрямування дій, за допомогою яких мають намір захиститися від певної країни або й знищити її цими діями; *санкції для...* — коли треба передати лише призначення запропонованих дій.

Катерина Городенська